

Bruxelles, 8 martie 2021
(OR. en)

6795/21

JAI 233
FREMP 38

REZULTATUL LUCRĂRILOR

Sursă:	Secretariatul General al Consiliului
Destinatar:	Delegațiile
Subiect:	Concluziile Consiliului privind consolidarea aplicării Cartei drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană

În anexă, se pun la dispoziția delegațiilor Concluziile Consiliului privind consolidarea aplicării Cartei drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană, astfel cum au fost aprobate prin procedură scrisă la 5 martie 2021 ¹.

¹ Doc. CM 2064/21.

CONCLUZIILE CONSILIULUI privind consolidarea aplicării Cartei drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană

Preambul

Consiliul Uniunii Europene,

Reamintind articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană potrivit căruia Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților.

Subliniind faptul că Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), proclamată în mod solemn la 7 decembrie 2000, reprezintă o etapă importantă a integrării europene și este un simbol al identității noastre europene comune.

Evidențiind caracterul obligatoriu din punct de vedere juridic al cartei care obligă toate instituțiile, organele, oficiile și agențiile Uniunii, cu respectarea principiului subsidiarității, precum și statele membre atunci când pun în aplicare dreptul Uniunii, să respecte drepturile și principiile și să promoveze aplicarea acestora în conformitate cu competențele lor respective și cu respectarea limitelor competențelor conferite Uniunii prin tratate, în temeiul articolului 51 alineatul (1) din cartă.

Recunoscând că respectiva carte este unul dintre cele mai moderne și cuprinzătoare instrumente obligatorii din punct de vedere juridic în materie de drepturi fundamentale și face parte integrantă din sistemul de protecție a drepturilor fundamentale pe mai multe niveluri al Uniunii.

Reamintind că aderarea Uniunii la Convenția europeană a drepturilor omului (denumită în continuare „CEDO”) va completa arhitectura existentă a protecției drepturilor fundamentale în Uniune și va promova o mai mare coerență în ceea ce privește protecția drepturilor fundamentale în Europa și **salutând** faptul că Uniunea și Consiliul Europei au reluat recent negocierile în vederea atingerii acestui obiectiv.

Subliniind că protecția drepturilor fundamentale și a valorilor Uniunii nu este de la sine înțeleasă. Aceasta este un demers continuu și o responsabilitate comună care necesită un efort colectiv din partea tuturor actorilor implicați, și anume instituțiile, organele, oficiile și agențiile Uniunii, autoritățile naționale, regionale și locale, inclusiv autoritățile de aplicare a legii, legiuitorii, judecătorii și procurorii, alți practicieni în domeniul dreptului, universitățile și școlile de formare a practicienilor în domeniul dreptului, instituțiile naționale pentru apărarea drepturilor omului (denumite în continuare „INDO”), organismele de promovare a egalității și organizațiile societății civile.

Subliniind faptul că drepturile fundamentale se pot asigura numai în cadrul unei societăți democratice bazate pe statul de drept, în care independența sistemului judiciar constituie un element esențial.

Alarmat de provocările fără precedent generate de pandemia de COVID-19 și de impactul ei grav asupra exercitării drepturilor și libertăților fundamentale în domenii precum asistența medicală, îngrijirea pe termen lung, educația, munca, locuințele, accesul la hrană, cultura, accesul la justiție, accesul la servicii de sprijin, libertatea de circulație, libertatea de întrunire, libertatea de informare și libertatea religioasă sau de convingere.

Preocupat de modul în care efectele pandemiei afectează în mod disproporționat persoanele aflate într-o poziție vulnerabilă și de posibilele efecte pe termen lung ale acestora și de alte consecințe neprevăzute asupra demnității umane, egalității și drepturilor fundamentale de bază.

Recunoscând provocările legate de protecția drepturilor fundamentale, a democrației și a statului de drept care au apărut în ultimii ani în Uniune și în statele sale membre, cum ar fi cele legate de primirea și integrarea solicitanților de azil și a migranților, tranziția digitală și utilizarea sporită și posibilă utilizare abuzivă a inteligenței artificiale², creșterea dezinformării și a discursului de incitare la ură, atât online, cât și offline, protecția datelor cu caracter personal și a vieții private, reducerea spațiilor pentru societatea civilă, amenințările externe la adresa integrității alegerilor și a procesului democratic, schimbările climatice și protecția transfrontalieră a adulților vulnerabili.

Luând act cu îngrijorare de persistența unor probleme și obstacole serioase în calea exercitării depline a drepturilor fundamentale de către toți, cum ar fi sărăcia, lipsa de adăpost și precaritatea, toate formele de discriminare, inegalitatea de gen, violența domestică și violența împotriva femeilor, copiilor, persoanelor LGBTI, persoanelor aparținând minorităților, persoanelor în vârstă și persoanelor cu handicap, precum și traficul de persoane.

² A se vedea Concluziile președinției cu privire la Carta drepturilor fundamentale în contextul inteligenței artificiale și al schimbărilor digitale (doc. 11481/20 din 21 octombrie 2020).

Lăudând progresele continue în domeniul protecției drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană, în special prin intermediul legislației care vizează consolidarea protecției și promovării drepturilor, strategiilor și planurilor de acțiune specifice elaborate pentru a consolida protecția drepturilor fundamentale, precum și prin jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (denumită în continuare „CJUE”).

Remarcând cu apreciere activitatea importantă desfășurată de Comisie în cadrul Strategiei pentru punerea în aplicare efectivă a Cartei drepturilor fundamentale de către Uniunea Europeană din 2010 ³.

Salutând concluziile anuale ale Consiliului și rapoartele anuale ale Comisiei privind aplicarea cartei, precum și rapoartele anuale privind drepturile fundamentale ale Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „FRA”).

Recunoscând că sunt necesare eforturi suplimentare pentru a se asigura utilizarea cartei la întregul său potențial, pentru ca aceasta să devină cu adevărat eficace în viața oamenilor și, astfel, pentru a promova o cultură puternică a drepturilor fundamentale în Uniune ⁴.

Reamintind Concluziile Consiliului privind Carta drepturilor fundamentale după 10 ani: situația actuală și lucrări viitoare, din 2019 (denumite în continuare „concluziile Consiliului din 2019”) ⁵,

Consiliul Uniunii Europene își **reînnoiește** angajamentul de a transforma carta într-o realitate pentru toți și **adoptă** următoarele concluzii:

1. Consiliul **salută** Strategia pentru consolidarea aplicării Cartei drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană ⁶ (denumită în continuare „strategia privind carta”) și accentul sporit pus de aceasta pe responsabilitatea statelor membre.
2. Consiliul **evidențiază** sinergiile și complementaritatea strategiei privind carta cu alte politici și instrumente care vizează promovarea și protejarea valorilor fundamentale pe care se întemeiază Uniunea, cum ar fi ciclul anual privind statul de drept, noul Plan de acțiune pentru democrația europeană și Raportul privind cetățenia din 2020.

³ Comunicarea Comisiei Europene, 19 octombrie 2010, COM (2010) 0573.

⁴ După cum reiese din Raportul FRA privind drepturile fundamentale din 2019, din rapoartele anuale ale Comisiei și din sondajul Eurobarometru privind cunoașterea cartei de către cetățeni.

⁵ Adoptate la 7 octombrie 2019, doc. 13217/19.

⁶ Comunicarea Comisiei Europene, 2 decembrie 2020, COM (2020) 711 final.

Prevenire și promovare

Formare

3. Prevenirea încălcărilor drepturilor fundamentale necesită o formare adecvată a tuturor actorilor din lanțul de asigurare a respectării cartei, inclusiv a INDO, a organismelor de promovare a egalității și a organizațiilor societății civile. În măsura posibilului, consolidarea capacităților ar trebui să țină seama de particularitățile activității desfășurate de acești actori, în special de sistemul judiciar. În acest sens, Consiliul **invită** statele membre să consolideze activitățile de formare privind carta la nivel național, în special prin dezvoltarea unor instrumente specifice și a unor cursuri de formare adaptate la nevoile diferiților actori, utilizând în mod optim finanțarea disponibilă din partea Uniunii și asistența FRA. Consiliul **subliniază** importanța universităților și a școlilor de formare a practicienilor din domeniul dreptului în promovarea cunoștințelor privind carta, prin activități academice de cercetare și formare, inclusiv în cooperare cu instituțiile Uniunii, cu autoritățile naționale și cu organizațiile societății civile.

4. Consiliul **invită** Comisia să continue să sprijine statele membre și toți actorii la nivel național, regional și local, precum și alte instituții, organe, oficii și agenții ale Uniunii în punerea în aplicare a cartei și în încurajarea unei culturi a respectării și a promovării drepturilor fundamentale în întreaga Uniune.

Consiliul **salută** contribuția FRA la consolidarea capacităților în ceea ce privește carta și la dezvoltarea unor instrumente specifice. Consiliul **încurajează** FRA să mențină aceste instrumente la zi, disponibile în toate limbile Uniunii, ușor accesibile și ușor de utilizat.

Acțiuni de sensibilizare

5. Consiliul **subliniază** că este important ca publicul să primească informații accesibile cu privire la drepturile consfințite în cartă, pentru a se încuraja cunoașterea și asumarea cartei de către cetățeni. În această privință, Consiliul **salută** materialele existente create de Comisie și FRA și **încurajează** statele membre să le utilizeze și să le difuzeze în continuare. Consiliul le **sugerează** statelor membre să exploreze modalități inovatoare și complementare de sensibilizare, acordând o atenție deosebită anumitor grupuri care ar putea necesita o accesibilitate sporită la cartă, cum ar fi persoanele în vârstă, persoanele cu handicap și copiii, și să ia în considerare crearea unor pagini dedicate cartei pe site-urile web instituționale relevante.

6. Consiliul **subliniază** că cetățenii ar trebui să știe cui și unde să se adreseze dacă drepturile lor sunt încălcate în orice stat membru. Consiliul **reamintește** instrumentul interactiv util privind drepturile fundamentale disponibil pe portalul european e-justiție ⁷ și **invită** toate statele membre să contribuie la acesta, să îl actualizeze și să îl promoveze.

7. Consiliul **apreciază favorabil** campania de sensibilizare avută în vedere de Comisie și **invită** în continuare Comisia să coopereze în acest sens cu statele membre, cu apărătorii drepturilor omului, cum ar fi INDO, organismele de promovare a egalității și organizațiile societății civile.

Aplicarea cartei

Expertiza și datele FRA

8. Consiliul **reiterează** faptul că este dispus să valorifice la maximum expertiza și datele furnizate de FRA în activitățile sale care ar putea avea un impact semnificativ asupra drepturilor fundamentale și **invită** alte instituții ale Uniunii și statele membre să facă la fel. Consiliul **așteaptă cu interes** continuarea discuțiilor cu privire la modificările propuse la regulamentul de înființare a FRA, inclusiv cu privire la domeniul de activitate al FRA și la metodele ei de lucru.

Rolul legiuitorului

9. Acquis-ul Uniunii continuă să evolueze, inclusiv în domenii care pot avea un impact semnificativ asupra drepturilor fundamentale. Consiliul **subliniază** obligația care le revine Comisiei și colegiuitorilor Uniunii de a se asigura că toate propunerile și instrumentele legislative respectă cartă.

Consiliul **reafirmă** utilitatea Orientărilor privind măsurile metodologice ce trebuie luate în scopul verificării compatibilității cu drepturile fundamentale ⁸ (denumite în continuare „orientările”) pentru a evalua și a asigura compatibilitatea propunerilor legislative cu drepturile fundamentale.

Consiliul **reînnoiește** angajamentul asumat în concluziile Consiliului din 2019 de a explora noi modalități de utilizare mai eficientă a orientărilor. De asemenea, acesta **reamintește** Secretariatului General că orientările ar trebui să fie comunicate experților din cadrul grupurilor de pregătire relevante, și anume prin punerea acestora la dispoziție pe Portalul delegaților.

⁷ https://beta.e-justice.europa.eu/459/EN/fundamental_rights_interactive_tool.

⁸ Doc. 5377/15, 20 ianuarie 2015.

Fiecare grup de pregătire a Consiliului ar trebui să evalueze noile propuneri legislative în lumina acestor orientări. În această privință, Consiliul **încurajează** promovarea unui schimb de opinii explicit pe tema respectării cartei la începutul negocierilor și ori de câte ori se consideră necesar. Consiliul **salută** formarea privind cartă, inclusiv privind orientările, oferită de Secretariatul General și de FRA președințiilor viitoare. De asemenea, **salută** instrumentul de învățare online cu privire la cartă anunțat de Comisie.

10. Subliniind faptul că Grupul de lucru FREMP este responsabil de lucrările pregătitoare din cadrul procedurilor legislative ale Consiliului în domeniul drepturilor fundamentale, al drepturilor cetățenilor și al liberei circulații a persoanelor, Consiliul **încurajează** prezentarea unor puncte de informare cu privire la dosarele legislative în curs cu un impact potențial semnificativ asupra drepturilor fundamentale în cadrul Grupului de lucru FREMP. Orientările reprezintă un instrument util în această privință.

11. Parlamentele și alte părți interesate din cadrul procedurii legislative naționale joacă un rol esențial în asigurarea conformității depline a legislației statelor membre cu cartă, acolo unde este cazul. Consiliul **încurajează** statele membre să reflecte obligația de a se asigura coerența cu cartă în normele lor naționale în materie de control juridic și în evaluările impactului legislației naționale care intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii. În această privință, Comitetul **atrage atenția** asupra celor mai bune practici și instrumente existente la nivel național și la nivelul Uniunii, care pot fi adaptate fiecărui context național.

Rolul administrațiilor

12. Consiliul **subliniază** rolul administrațiilor naționale, regionale și locale, inclusiv al funcționarilor publici, în integrarea cartei și asigurarea respectării drepturilor fundamentale în procesul de elaborare a politicilor, precum și în cultivarea unei culturi a drepturilor fundamentale la toate nivelurile executivului.

13. Recunoscând că strategia privind cartă se axează pe responsabilitatea statelor membre, Consiliul **reamintește** totuși că toate instituțiile, organele, oficiile și agențiile Uniunii au obligații în temeiul cartei și că acestea ar trebui să fie exemplare în acest context. Prin urmare, **subliniază** că activitatea desfășurată de agențiile Uniunii este adesea sensibilă la drepturile fundamentale și **evidențiază** importanța unei formări adecvate a personalului și a monitorizării activităților acestora.

14. Consiliul **atrage atenția** asupra importanței dreptului de acces la documentele Uniunii, a protecției datelor și a bunei administrări ca mijloc de îmbunătățire a exercitării, sensibilizării și asumării drepturilor consacrate în cartă de către toți cetățenii.

15. Consiliul **recunoaște** rolul esențial pe care îl joacă autoritățile de aplicare a legii în asigurarea unei societăți sigure pentru toți, dar și faptul că drepturile fundamentale pot fi afectate în mod deosebit de acțiunile lor. Consiliul **acordă** o importanță vitală formării și monitorizării adecvate, pentru a se asigura că toate acțiunile întreprinse de autoritățile de aplicare a legii sunt conforme cu standardele naționale și internaționale, precum și cu standardele cartei, atunci când este cazul. În acest sens, Consiliul **îndeamnă** statele membre să asigure formarea periodică a personalului responsabil de aplicarea legii, a personalului din penitenciare și a personalului care lucrează în centrele de detenție. De asemenea, Consiliul **evidențiază** importanța accesului organismelor de monitorizare și al INDO la aceste locații, chiar și în contextul restricțiilor legate de COVID-19, precum și competența de a emite recomandări.

16. Consiliul **subliniază** că orașele și administrațiile locale sunt actori importanți în promovarea drepturilor fundamentale la nivel național și european. Prin urmare, **invită** statele membre să promoveze schimbul de experiență și de bune practici între autoritățile locale, inclusiv rețelele de orașe, și **încurajează** utilizarea oportunităților de finanțare din cadrul noului program „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori”, în special al componentei sale „Implicarea și participarea cetățenilor”. În continuare, Consiliul **analizează cu interes** inițiativa FRA de a lucra la un cadru de angajamente pentru orașele drepturilor omului din Uniune, care ar trebui să ofere o vizibilitate adecvată cartei.

Finanțarea

17. Consiliul **reamintește** că orice proiect finanțat de Uniune trebuie să fie conform cu dreptul Uniunii, inclusiv cu cartea, după caz. Prin urmare, Consiliul **salută** introducerea unei condiții favorizante pentru a asigura respectarea cartei în următorul buget al Uniunii pentru perioada 2021-2027. Consiliul **așteaptă cu interes** elaborarea de către Comisie a unui modul de formare specific și a asistenței aferente. Consiliul **încurajează** statele membre să asigure un schimb de informații și o cooperare armonioase în acest sens și să implice INDO, după caz. De asemenea, **invită** statele membre să ia în considerare utilizarea expertizei FRA în această privință.

Schimbul de bune practici și coordonarea

18. Consiliul **recunoaște** utilitatea învățării reciproce și a schimbului de bune practici între statele membre privind punerea în aplicare a cartei la nivel național, precum și a discuțiilor tematice privind cartea.

19. Consiliul **reamintește** că, în urma invitației adresate de Consiliu Comisiei prin concluziile Consiliului din 2019, a fost creată o pagină dedicată pe portalul european e-justiție. Consiliul **îndeamnă** toate statele membre să își consemneze acolo bunele practici relevante, inclusiv la nivel local. Această pagină ar trebui să fie actualizată periodic.

20. Pentru a facilita coordonarea și fluxul de informații relevante, Consiliul **invită** statele membre să aibă în vedere desemnarea unui punct focal pentru cartă sau să încredințeze unui punct de contact existent promovarea și coordonarea consolidării capacităților, a schimbului de informații și a sensibilizării cu privire la cartă. Punctele focale naționale ar putea constitui o legătură între diferitele niveluri ale administrației din țară și alte organisme, inclusiv cele cu atribuții în domeniul drepturilor omului și organizațiile societății civile, precum și instituțiile și agențiile Uniunii.

Asigurarea aplicării și monitorizare

Rolul Curții de Justiție a Uniunii Europene („CJUE”) și al instanțelor naționale

21. Consiliul **reiterează** importanța jurisprudenței CJUE în interpretarea și aplicarea cartei. Pentru a promova jurisprudența acesteia și a sensibiliza publicul cu privire la procedurile relevante, Consiliul **consideră** că aceasta ar trebui să facă parte integrantă din formarea privind cartă și să fie difuzată în statele membre. Consiliul **invită** CJUE să colaboreze în continuare cu rețelele instanțelor naționale, și anume prin schimburi informale sau vizite de studiu.

22. Consiliul **subliniază** rolul vital pe care îl joacă instanțele în apărarea drepturilor fundamentale. Judecătorii sunt adevărații garanți ai cartei, întrucât sunt chemați să asigure o protecție jurisdicțională efectivă a drepturilor consacrate în aceasta. Consiliul **ia act cu satisfacție** de utilizarea sporită a cartei de către instanțele naționale, precum și de cererile de pronunțare a unor hotărâri preliminare adresate CJUE, principala formă de dialog judiciar în cadrul Uniunii. În acest sens, **invită** FRA să ofere actualizări periodice ale bazei de date Charterpedia, inclusiv jurisprudența națională și europeană conținută în aceasta.

23. Consiliul **invită** statele membre să exploreze în continuare modalități de îmbunătățire a competenței magistraților și a altor practicieni din domeniul justiției cu privire la cartă, pe baza unor materiale de formare specifice, inclusiv a unor instrumente de învățare online. Consiliul **propune** ca statele membre să încurajeze rețelele de judecători, judecători onorifici și judecători consultanți și alți practicieni din domeniul justiției să pună un accent reînnoit pe aplicarea cartei la nivel național, și anume prin cooperarea în ceea ce privește formarea și schimbul de practici și pe baza sprijinului și a instrumentelor oferite de Comisie, Rețeaua Europeană de Formare Judiciară (denumită în continuare „EJTN”) și FRA.

24. Consiliul **salută** noua strategie a Comisiei intitulată „Asigurarea justiției în UE - o strategie europeană în materie de formare judiciară pentru perioada 2021-2024”⁹, în special în ceea ce privește formarea referitoare la cartă, și **apreciază favorabil** acțiunea pe care Comisia intenționează să o întreprindă în cadrul strategiei privind cartă.

⁹ Comunicarea Comisiei Europene, 2 decembrie 2020, COM (2020) 713 final.

Raportare și dezbateri anuale

25. Consiliul **salută** angajamentul Comisiei de a prezenta un raport anual privind aplicarea cartei, cu o abordare tematică axată pe anumite domenii de politică reglementate de dreptul Uniunii, bazată pe principiile obiectivității, echității și egalității de tratament al statelor membre, și **așteaptă cu interes** prezentarea primului raport axat pe drepturile fundamentale în era digitală, care urmează să fie publicat în 2021. Consiliul **invită** Comisia să includă, de asemenea, în rapoartele sale cele mai bune practici pentru o aplicare mai bună a cartei la nivel local, regional și național și să se asigure că raportul este ușor de citit și este difuzat publicului larg.

26. Consiliul **se angajează** să desfășoare un schimb anual de opinii cu privire la aplicarea cartei, atât la nivelul Uniunii, cât și la nivel național, pe baza raportului anual al Comisiei, a Raportului anual privind drepturile fundamentale al FRA și a informațiilor furnizate de statele membre pe portalul european e-justiție. Dezbateră anuală ar trebui să stea la baza unor concluzii specifice și orientate spre viitor ale Consiliului.

Instituții naționale pentru apărarea drepturilor omului și organisme de promovare a egalității

27. Consiliul **recunoaște** că INDO independente și organismele de promovare a egalității joacă un rol esențial în protejarea și promovarea drepturilor fundamentale și în sensibilizarea publicului și contribuie la asigurarea conformității politicilor naționale cu cartă. INDO sunt esențiale pentru punerea în aplicare a cartei, având în vedere mandatul lor amplu și orizontal în materie de drepturi fundamentale și apropierea lor de cetățeni.

29. Consiliul **încurajează** statele membre care nu au înființat încă INDO independente în conformitate cu principiile referitoare la statutul instituțiilor naționale („Principiile de la Paris”) să facă acest lucru, reamintind, de asemenea, indicatorul 16.a.1 din ODD. Statele membre în care au fost instituite INDO ar trebui să se asigure că acestea dispun de resurse suficiente și de personal pentru a-și îndeplini mandatul. În plus, Consiliul **subliniază** că asigurarea unui mediu propice și a unei finanțări adecvate este esențială pentru deblocarea potențialului INDO și al organismelor de promovare a egalității ca agenți ai cartei.

30. Consiliul **ia act** de faptul că se poate spori impactul activității INDO și **încurajează** statele membre, Comisia și alte instituții, organe, oficii și agenții ale Uniunii să consolideze în continuare cooperarea reciprocă cu aceste mecanisme, și anume prin asigurarea implicării lor regulate și întemeiate în schimbul de opinii cu guvernul și în exercițiile de raportare.

Societatea civilă

31. Consiliul **recunoaște** că organizațiile societății civile sunt adesea prima instanță la care cetățenii apelează pentru sprijin și informare cu privire la drepturile lor; deseori, acestea se află, de asemenea, în prima linie în ceea ce privește prevenirea și reacția la încălcări sau abuzuri. Mai mult, Consiliul **recunoaște** rolul esențial al organizațiilor societății civile în schimbul de cunoștințe relevante privind cartă și în sensibilizarea publicului.

32. Consiliul **reamintește** faptul că este important să se elimine și să se evite orice restricție inutilă, ilegală sau arbitrară asupra spațiului societății civile și **recunoaște** că o finanțare transparentă, suficientă și ușor accesibilă este esențială pentru funcționarea eficientă și independentă a organizațiilor societății civile. În acest sens, Consiliul **așteaptă cu interes** implementarea Fondului pentru justiție, drepturi și valori al Uniunii.

33. Consiliul **invită** statele membre să ia în considerare modalități de îmbunătățire a interacțiunii și a cooperării cu organizațiile societății civile, cu scopul de a sprijini consolidarea capacităților pe baza cartei pentru a promova și a proteja mai bine drepturile consacrate în aceasta. În această privință, Consiliul **consideră** bune practici faptul că guvernele se întâlnesc în mod regulat cu organizațiile societății civile, le implică în pregătirea planurilor naționale de acțiune privind drepturile fundamentale și în raportarea cu privire la aplicarea instrumentelor privind drepturile fundamentale și instituie structuri care să reunească reprezentanți ai societății civile, apărători ai drepturilor și autorități publice.